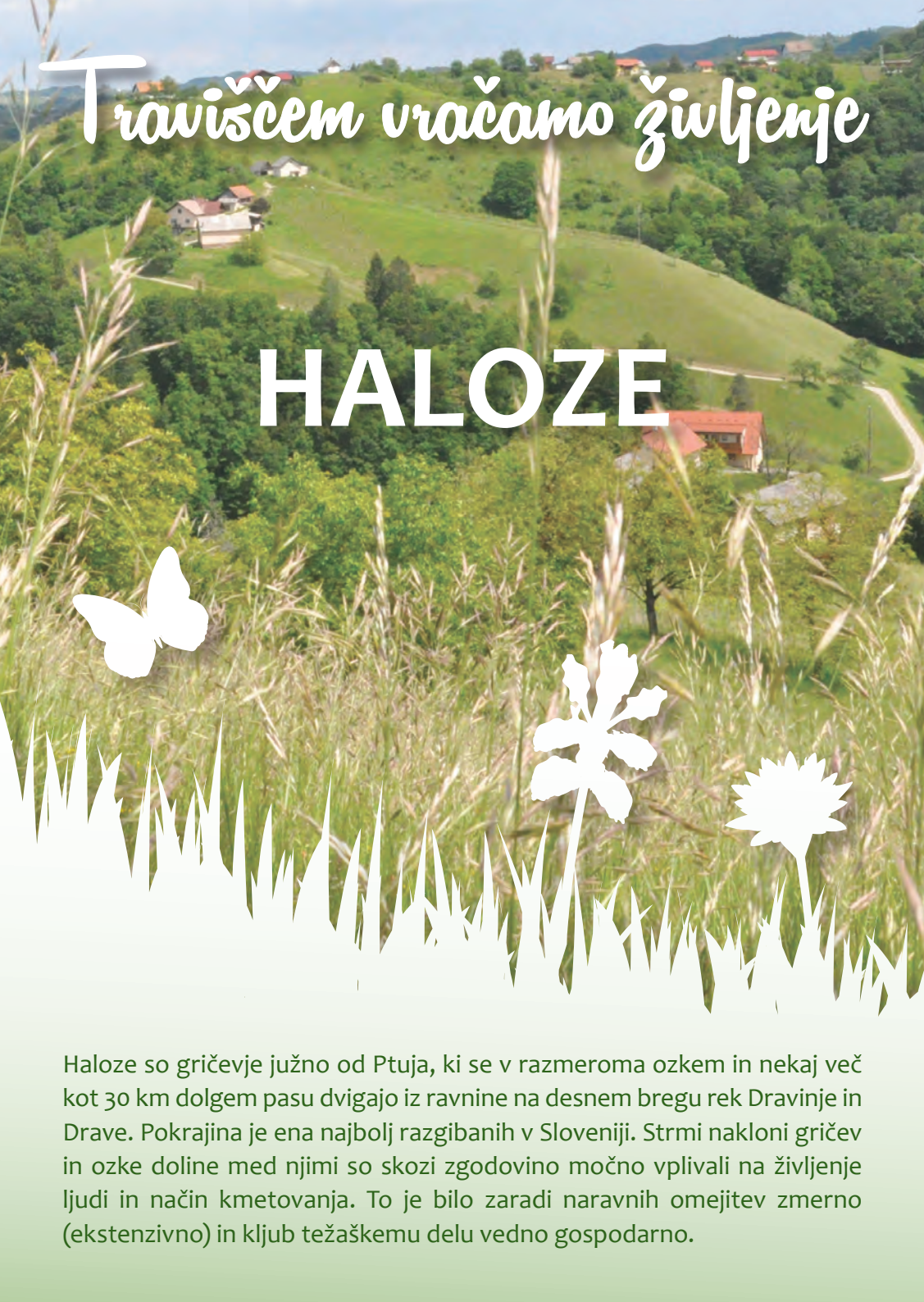

Traviščem vračamo življenje

HALOZE

Haloze so gričevje južno od Ptuja, ki se v razmeroma ozkem in nekaj več kot 30 km dolgem pasu dvigajo iz ravnine na desnem bregu rek Dravinje in Drave. Pokrajina je ena najbolj razgibanih v Sloveniji. Strmi nakloni gričev in ozke doline med njimi so skozi zgodovino močno vplivali na življenje ljudi in način kmetovanja. To je bilo zaradi naravnih omejitev zmerno (ekstenzivno) in kljub težaškemu delu vedno gospodarno.

Ne le vinogradi, značilnost Haloz so tudi suha travišča

Haloze so vsem poznane po vinogradniški tradiciji, le redki pa vedo, da so tudi eno od najpomembnejših območij s suhimi travišči v Sloveniji. Strokovnjaki ta tip travišč imenujejo **polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco-Brometalia*)**. Ta se pojavljajo enakomerno porazdeljena po celotnih Halozah in skupno pokrivajo približno tretjino vseh negozdnih površin. Travniki

na strminah, ki jim domačini pravijo »lazi«, travniški sadovnjaki in ekstenzivni pašniki so vrstno zelo pestri in pisani ter zaradi številnih žuželk zelo živi.

Spomladi in poleti se na njih bohoti pisano cvetje. To pa niso le divji klinčki ali nageljčki, turška detelja, prmožek, ampak tudi prav posebne divje rastoče orhideje ali kukavičevke, ki so pokazateljice naravno ohranjenih ekstenzivnih travišč. Na haloških suhih traviščih jih lahko najdemo vsaj 17 različnih vrst. V juliju zacvetita materina dušica in dobra misel (origano), travnike pa preletavajo številni metulji.

jadranska smrdljiva kukavica

turška detelja

jadrallec

veliki mravljiščar

Na haloških travnikih najdemo številne orhideje in detelje, cvetlice pa poleg lastovičarjev in jadralcev obiskuje redka in ogrožena vrsta metulja, veliki mravljiščar.

Območje Haloz je del projekta LIFE TO GRASSLANDS – Življenje traviščem

Tudi zaradi dobro ohranjenih polnaravnih suhih travišč s kukavičevkami, ki so pomemben življenjski prostor ogroženih in zavarovanih rastlin in živali v Evropi, je 85 % površine Haloz vključenih v evropsko ekološko omrežje dveh območij Natura 2000: Haloze – vinorodne in Boč – Haloze – Donačka gora.

Ti območji sta med leti 2015 in 2020 vključeni v projekt LIFE TO GRASSLANDS (Življenje traviščem), s ciljem prispevati k ohranjanju suhih travišč in visokodebelnih travniških sadovnjakov kot pomembnih življenjskih okolij, ki zaradi opuščanja rabe in zaraščanja ter intenzivne paše hitro izginjajo.

Zakaj ohranjati haloška suha travišča (laze)?

Brez pridnih rok haloških kmetov in umnega obdelovanja zemlje bi se travniki že v nekaj letih popolnoma zarasli. Izginile bi barvite cvetlice, travniški sadovnjaki in živali, ki so vezane na ta življenjski prostor. Pri tem bi tudi ljudje ostali brez koristi, ki nam jih nudijo ekstenzivna travišča z visokodebelnimi sadovnjaki in jih imamo za samoumevne: številni in raznoliki oprasovalci (kulturnih) rastlin, naravna zelišča, sadje in zdrava krma za živino, ki so osnova za razvoj visokokakovostnih produktov z dodano vrednostjo (sir, sok ...). Zato je redno vzdrževanje travšč na tradicionalen način (prva košnja v juniju, zmerna paša, brez ali zmerno gnojenje) nujno, če želimo ohraniti raznoliko kulturno krajino, oskrbo s hrano ter uživati v opazovanju in doživljanju narave.

Ali veš ...

... da so kmetje že od nekdaj vedeli kdaj je pravi čas za prvo košnjo na haloških travnikih? V Stopercah so opazovali zorenje škrobotca ali »škrobotla«, kot ga imenujejo po domače. Ko so bila semena škrobotca v »čašicah« zrela in so ob tresenju zaropotala kot ropotuljica, je bil čas za prvo košnjo. Izkušnje in opazovanje narave so omogočili, da so cvetlice na travniku zacvetele, razvile semena in jih odvrgele ter tako omogočile nov življenjski krog cvetočih travnikov naslednje leto.

Ohranimo jih, pridružite se nam!

Ob zavedanju, da so suha travišča v Halozah delo človeških rok, v projektu LIFE TO GRASSLANDS spodbujamo k (ponovnemu) sonaravnemu in trajnostnemu vzdrževanju travšč. V ta namen bomo na območju Haloz izvedli projektne aktivnosti, v katere se lahko vključi vsak lastnik ali zakupnik površine s suhim travnikom, pašnikom ali visokodebelnim sadovnjakom na območjih Natura 2000.

Predvidene aktivnosti projekta

LIFE TO GRASSLANDS:

- **Zaraščanje** – zmanjšajmo ga skupaj. Načrtujemo odpravo zarasti na 45 ha kmetijskih površin. S tem bomo izboljšali stanje zaraščajočih se suhih travišč, na katerih želimo zagotoviti njihovo nadaljnjo rabo za obdobje vsaj 10 let.
- **Kupili bomo nekaj kosilnic**, ki bodo za uporabnike suhih travišč na voljo v neodplačni rabi.
- **Pašniki** – **skupaj jih obnovimo ali vzpostavimo nove**. Ohranjanje suhih travišč na strminah je možno le z rejo živine in nadaljnjo predelavo mesa in mleka v končne izdelke s prepoznavno blagovno znamko. Za ekstenzivne pašnike bo v neodplačni rabi na voljo 80 km električnega pastirja.
- **Stari travniški sadovnjaki naj spet oživijo**. Nekoč pogosti visokodebelni sadovnjaki so danes v Halozah razmeroma redki, veliko jih je opuščenih in propadajo. Za obnovev sadovnjakov ali zasaditev novih bo na voljo 3.200 sadik starih sort sadnega drevja.
- **Učenci, učitelji, otroci, vzgojitelji – gremo na travnik!** Za ozaveščanje otrok in učencev bo v sodelovanju s šolami in vrtci oblikovan izobraževalni program Učilnica na travniku.
- **Tudi za pohodnike nekaj!** Haloške pohodniške poti bodo dopolnjene s točkami, na katerih bodo predstavljene informacije o ohranjanju suhih travišč in njihovem vsestranskem pomenu.

Imate travnik, pašnik, visokodebelni sadovnjak na strmini? Pridružite se nam! Lastniki ali najemniki suhih travišč ali tisti, ki se želite s površinami suhih travišč vključiti v projekt, pokličite na tel. št. (02) 795 32 00 ali pišite na life.travisca@haloze.org (PRJ Halo), (02) 749 36 10 (KGZ Ptuj) ali na tel. št. (02) 333 13 70 (ZRSVN OE Maribor).

Več informacij najdete na spletni strani www.travisca.haloze.org in www.travisca.si.

Izdal: Zavod RS za varstvo narave | Besedilo: Monika Podgorelec, Sandra Zvonar, Mateja Nose Marolt |
Fotografije: Primož Glogovčan, Aleksander Koren, Monika Podgorelec, Sonja Škornik | Ilustracija: Samo Jenčič |
Oblikovanje: Sandra Anzulović | Tisk: Birografika Bori d.o.o. | Naklada: 3000 izvodov | Maj 2017 |
www.travisca.si in www.lifetograsslands.si

Publikacijo smo izdali v okviru projekta LIFE TO GRASSLANDS (LIFE14 NAT/SI/000005). Projekt se izvaja s prispevkom LIFE, finančnega instrumenta Evropske skupnosti. Projekt sofinancira Ministrstvo za okolje in prostor RS.

PARTNERJI PROJEKTA

SOFINANCER PROJEKTA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR